

4.6.2024

Valtioneuvoston asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun asetuksen muuttamisesta

Pääasiallinen sisältö

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun asetuksen (277/2017, YVA-asetus) tehtäisiin YVA-menettelyä sujuvoittavia muutoksia 1, 3 ja 4 §:ään.

Perustelut

1 Asian tausta

Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen asetti 1.8.2023 yhden luukun palvelujen hankkeen ja sille seurantaryhmän tukemaan ja edistämään pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman yhden luukun mallin mukaista ympäristöllistä luvitusta (VN/21409/2023). Ympäristöministeriö asetti lokakuussa 2023 yhden luukun lainsäädännön kehittämistä valmistelevan lainsäädäntöhankkeen, jossa oli tarkoitus kehittää ympäristöllisiä lupamenettelyjä koskevaa sääntelyä ja edistää yhden luukun mallin toteuttamiseen liittyviä hallitusohjelman kirjauksia. Hankkeen tavoitteena oli sujuvoittaa yhden valtakunnallisen toimivallan omaavan lupa-, ohjaus- ja valvontaviranomaisen mallissa ympäristöön vaikuttavien hankkeiden lupamenettelyjä. Hankkeen yhtenä tehtävänä oli ympäristöllisten lupamenettelyiden sekä ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (YVA-menettely) ja Natura-arvioinnin suhteen arviointi, yhteensovittaminen ja selkeyttäminen.

2 Nykytila ja sen arviointi

Yhden luukun lainsäädännön kehittämistä valmistelevan lainsäädäntöhankkeen yhteydessä tehdyssä YVA-menettelyn ja muiden ympäristöllisten menettelyiden suhteen arviointia, yhteensovittamista ja selkeyttämistä koskevassa selvitystyössä on noussut esille yleisemminkin ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017, YVA-laki) soveltamisessa havaittuja epäkohtia.

Yleisempänä epäkohtana esiin nostettiin niin viranomaisten, toiminnanharjoittajien kuin muidenkin sidosryhmien toimesta ympäristövaikutusten arviointiohjelmien ja -selostusten laajuuden kasvaminen ja YVA-menettelyssä vaadittavien tietojen tarkkuuden lisääntyminen viimeisen 10 vuoden aikana. Vuonna 2017 tehdyn YVA-lain uudistuksen seurauksena arviointi olisi tullut kohdentaa entistä vahvemmin merkittäviin ympäristövaikutuksiin, mutta muutos ei ole riittävästi vaikuttanut arvioinnin sisältöä rajaavasti.

YVA-menettelyssä on tarve nykyistä selkeämmin rajata arviointi todennäköisesti merkittäviin ympäristövaikutuksiin. Tämä edellyttää niin hankkeesta vastaavien vastuulla olevien arviointiohjelmien kuin yhteysviranomaisen niistä antamien lausuntojen tarkentamisen näiden vaikutusten tunnistamiseen ja arvioinnin rajaamiseen. Sama koskee arviointiselostuksia. Voimassa oleva lainsäädäntö mahdollistaa jo sellaisenaan arviointien vahvemman rajaamisen ja esimerkiksi maltillisemmat asiakirjojen sivumäärät. Havaittavissa on lisäksi ympäristön nykytilan kuvauksen osin tarpeeton laajuus suhteessa siihen, mitä tietoja

arvioinnissa todella tarvitaan. Arviointiohjelmien ja -selostusten tarkoitus on toimia koontina hankkeen ympäristövaikutuksista myös alueen asukkaille ja toimijoille sekä palvella tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia. Asiakirjojen liika laajuus ja kohdentamattomuus ei palvele tätä tarkoitusta. Parhaiten tilannetta voidaan korjata voimassa olevan lainsäädännön toimeenpanon ohjauksella. Arviointiselostuksen sisältövaatimukset on määritelty Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2011/92/EU tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista (YVA-direktiivi) 5 artiklan 1 kohdassa ja liitteessä IV, joten kansallinen liikkumavara on tältä osin rajattu. Arviointiohjelman sisältövaatimuksista ei ole säädetty yhtä tarkasti (5 artiklan 2 kohta), joten näiltä osin on mahdollista pyrkiä vaikuttamaan myös lainsäädännön keinoin arvioinnin kohdentamiseen.

YVA-lain 13 §:n mukaisessa arviointimenettelyn soveltamisessa yksittäistapauksessa koskevassa päätöksenteossa on mahdollista huomioida hankkeesta vastaavan esittämät hankkeen ominaisuudet ja erityiset toimenpiteet, joilla pyritään välttämään tai ehkäisemään hankkeen merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia, jolloin arviointivelvollisuus voidaan välttää. Lainsäädännön valmistelussa nousi esiin, että asiaa olisi syytä korostaa. YVA-lain 12 §:n mukaan hankkeesta vastaava voi toimittaa toimivaltaiselle viranomaiselle hankkeen ominaisuuksiin liittyviä tietoja sekä suunniteltuja toimenpiteitä, joilla pyritään välttämään tai ehkäisemään hankkeen merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia. Toimenpiteiden toimittamista koskevaa mahdollisuutta voisi kuitenkin korostaa lisäämällä niitä koskevan maininnan arviointiselostuksen 1 §:ään, jossa on listattu muut tiedot, jotka hankkeesta vastaavan on toimitettava toimivaltaiselle viranomaiselle YVA-menettelyn soveltamista koskevaa päätöksentekoa varten.

3 Ehdotus ja sen vaikutukset

Asetuksen 1 §:ään esitetään haitallisten ympäristövaikutusten lieventämistoimia koskeva lisäys, jolla on tarkoitus lisätä hankkeesta vastaavan tietoisuutta voimassa olevan lainsäädännön mahdollistamasta lieventämistoimien huomioimisesta YVA-menettelyn soveltamista koskevassa päätöksenteossa. Ehdotuksen tarkoituksena on kiinnittää hankkeesta vastaavan huomio tehokkaiden lieventämistoimien suunnitteluun hankkeissa, joissa pystyttäisiin tällä tavoin välttämään todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia eikä YVA-velvollisuutta syntyisi. Asialla olisi hallinnollista taakkaa keventävä vaikutus. Koska voimassa oleva YVA-lainsäädäntö jo nykyisessä muodossaan mahdollistaa lieventämistoimia koskevan tiedon toimittamisen, vaikutuksen odotetaan koskevan kuitenkin parhaimmillaankin vain yksittäisiä hankkeita.

Asetuksen arviointiohjelman sisältövaatimuksia koskevaan 3 §:ään esitetään muutoksia, joiden avulla arviointiohjelma toimisi jatkossa vahvemmin menettelyvaiheena, jossa rajataan toteutettava arviointi koskemaan todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia. Lisäksi muutosehdotuksilla haetaan arviointiohjelmien sisältöä tiivistävää vaikutusta.

Asetuksen arviointiselostuksen sisältövaatimuksia koskevaan 4 §:ään esitetään muutosta niin, että jatkossa arviointiselostuksessa tulisi kuvata YVA-direktiivin edellyttämällä tavalla hankkeesta vastaavan valitsema toteutusvaihtoehto hankkeelle. Esityksen tarkoituksena on parantaa YVA-menettelyn vaikuttavuutta hankkeen suunnittelussa.

4 Valmistelu ja lausuntopalaute

Asetusmuutos on valmisteltu ympäristöministeriössä virkatyönä.

5 Säännöskohtaiset perustelut

Asetuksen 1 §:n 1 momentin 1 kohtaan esitetään lisättäväksi uusi c alakohta, jonka mukaan hankkeesta vastaavan tulisi toimittaa viranomaiselle mahdolliset hankkeen ominaisuuksiin liittyvät tiedot sekä suunnitellut toimenpiteet, joilla pyritään välttämään tai ehkäisemään hankkeen merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia. YVA-lain 12 §:ssä, jossa säädetään hankkeesta vastaavalta vaadittavista tiedoista ja jossa on asetuksen 1 §:ää koskeva valtuussääntö, on aiemmin säädetty hankkeesta vastaavan mahdollisuudesta toimittaa kyseisiä tietoja toimivaltaiselle viranomaiselle. Säännös on poistettu mainitusta YVA-lain pykälästä ja ehdotetaan selkeyden vuoksi siirrettäväksi asetuksen 1 §:ään, jossa muut hankkeesta vastaavalta edellytetyt tiedot on mainittu. Lisäksi säännös muutettaisiin aiempaa hieman velvoittavampaan muotoon. Tällä toivotaan nostettavan tietoisuutta lieventämistoimien käytön mahdollisuudesta.

Asetuksen 3 §:ään esitetään lisättäväksi uusi 2 momentti, jolloin pykälän olemassa oleva sisältö olisi jatkossa pykälän 1 momentissa. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi vaatimus arviointiohjelmassa esitettävien tietojen tiivistä ja havainnollisesta muodosta. Lisäksi ehdotetaan tehtäväksi tarkennus niin, että arviointiohjelmaan tulisi sisällyttää tietoja niiltä osin kuin on tarpeen arviointiselostuksen sisällön tarkoituksenmukaiseksi rajaamiseksi. Muutoksen tarkoituksena olisi korostaa arviointiohjelman roolia vaiheena, jossa on tarkoitus rajata vaikutusten arviointi koskemaan yksittäisen hankkeen kannalta asiaankuuluvia, todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia. Arviointiin tulee edelleenkin sisällyttää myös sellaiset vaikutukset, joiden merkittävydestä ei vielä arviointiohjelmavaiheessa ole selvyyttä, ja jotka sen vuoksi edellyttävät tarkempaa selvittämistä.

Pykälän 1 momentin hankkeen vaikutusalueen ympäristön nykytilaa koskevaan 4 kohtaan esitetään muutettavaksi niin, että nykytilassa tulisi kuvata ainoastaan ne ympäristön ominaisuudet, jotka ovat tarpeellisia hankkeen ympäristövaikutusten tunnistamiseksi. Muutoksen tarkoituksena on rajoittaa arviointiohjelmien nykytilakuvausten pituutta ja vähentää sellaisten tietojen sisällyttämistä arviointiohjelmaan, jotka eivät ole toteutettavan arvioinnin näkökulmasta tarpeellisia.

Pykälän 1 momentin 5 kohtaan ehdotetaan muutoksia, joiden tarkoituksena on korostaa arvioitavien vaikutusten merkittävyyttä. Kohtaan siirrettäisiin 6 kohdan sisällöstä vaatimukset, jotka koskevat arvioinnissa tehtäviä selvityksiä ja niissä käytettäviä menetelmiä. Kohdasta poistettaisiin maininta hankkeiden yhteisvaikutuksista, koska sama edellytys sisältyisi jatkossa pykälän uuteen 2 momenttiin. Lisäksi kohtaan tehtäisiin joitain teknisiä selkeyttäviä muutoksia. Pykälän 1 momentin 6 kohta sisältäisi jatkossa arviointiohjelman laatimisessa käytetyn aineiston ja menetelmien kuvauksen. Pykälän uuteen 2 momenttiin sisällytettäisiin viittaus asetuksen 4 §:n 2 momenttiin, jonka mukaan ympäristövaikutusten arvion ja kuvauksen on katettava hankkeen välittömät ja välilliset, kasautuvat, lyhyen, keskipitkän ja pitkän aikavälin pysyvät ja väliaikaiset, myönteiset ja kielteiset vaikutukset sekä yhteisvaikutukset muiden olemassa olevien ja hyväksytyjen hankkeiden kanssa.

Asetuksen arviointiselostuksen sisältöä koskevan 4 §:n 1 momentin 9 kohdasta ehdotetaan poistettavaksi mahdollisuus sisällyttää arviointiselostukseen tiedot useasta vaihtoehdosta. Selostuksen tulisi jatkossa sisältää tiedot valitun vaihtoehdon valintaan johtaneista pääasiallisista syistä, mukaan lukien ympäristövaikutukset.

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

6 Voimaantulo